

פרשת תצוה תשס"ה

עמלה ויגיעתה של תורה

הרב אליעזר קשתיאל

נערך ע"י אלעד ברנד.

או המשכן, הכוהנים והשמן

פרשת תצוה עוסקת כמעט כולה באנשים, בעובדי המקדש הכוהנים - אהרון ובניו. כל פרק כח' עוסק בבגדים המכשירים את הכוהנים: "ועשית בגדי קדש לאהרון אחיך לכבוד ולתפארת... ועשו את בגדי אהרון לקדשו לכהנו לי... ואלה הבגדים אשר יעשו"¹; "והיו על אהרון ועל בניו בבגדים אלה מועד"². פרק כט' עוסק כולו בתהליך ההכשרה של הכוהנים לעבודה, שבעת ימי המילואים וכו'. שני נושאים אלו מהווים כמעט את כל הפרשה. אלא, שהפרשה פותחת בשני פסוקים שלכאורה אינם שייכים לשום חלק:

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך פתית למאור להעלת נר תמיד: באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרון ובניו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם לדדתם מאת בני ישראל"³.

פסוקים אלו מהווים נושא העומד בפני עצמו. ההוראה לקחת שמן זית זך לצורך הדלקת הנרות. הסיבה למיקומם התמוה נעוצה בכך, שקיימת חלוקה בולטת לעין בין פרשת תרומה לתצוה. בראשונה, עסקה התורה בכלי המשכן ובמבנה המשכן. לעומתה, פרשת תצוה עוסקת רובה ככולה בתיאור הבגדים והכשרת הכוהנים. לפתע, בתוך צף לו נושא חדש - סדרי העבודה. בשני פסוקים אלו אנו עדים לסוגיה שלישית. עבודת הכוהנים. בעבודת הכוהנים נכללים הקורבנות, הקטורת וגם הדלקת הנרות. מדוע באים פסוקים אלו אודות הדלקת הנרות, באמצע התיאור הארוך של מבנה המשכן וכליו והכשרת הכוהנים? ואם כבר התורה כן פותחת את סוגיית סדרי העבודה הפרטיים, מדוע דוקא נרות?

הנצי"ב מוולוז'ין⁴, עמד על קושי זה: "כלל פרשה זו נפלאה... עיקר הפ' אין כאן מקומה בתוך מעשה המשכן ויותר היה מקומה אחר מעשה המנורה". מוסיף הנצי"ב ושואל: "גם לשון ויקחו אליך, אינו מבואר מה זה... והלא כל התורה בא בצווי משה לישראל בשם ה' ומה שייך מצות מעשה המנורה למשה יותר מלכל ישראל?"

בא שמן זית זך

על מנת לעמוד על טיב ציווי לקיחת שמן הזית הזך למאור, יש לשים דגש על מיקומו המיוחד. כנראה שיש בפסוקים אלו לשמש מעבר ולהוות חוליית קישור, בין העיסוק במשכן - במבנה שבו

¹ שמות כח', ב-ד.

² שם, מג.

³ שמות כז', כ-כא

⁴ העמק דבר, שם, כ.

שורה שכינה (פרי' תרומה), לבין העיסוק באנשים - בנפשות שבהם דבק עניים אלוקי. בהם חל תוכן שמימי (פרי' תצוה).

אכן, יש לשאול, כיצד נוצר המעבר מהשראת השכינה במשכן, להשראת השכינה בלבבות? כיצד תוכן אלוקי, שיייתכן והוא שוכן בכל מיני מקומות, הופך להיות חי ופועל בקרב לבבות בני האדם, במוחם, ברצונם ובנפשם? כיצד נוצרת המהפכה? הייתכן שתוכן שמימי יהפוך להיות בשר משרנו, יחיה בקרבנו וישנה אותנו? במילים אחרות- כיצד תורה הופכת להיות כח שמשפיע על האדם? באיזו דרך נוצרים דמויות כמו אהרון ובניו?

בשני פסוקים אלו, התורה עוסקת במעבר הנזכר, כיצד משרים שכינה בלב האדם. סוד המעבר נמצא במנורה, או אם נרצה לדייק, בשמנה. שהרי המנורה עצמה לא מוזכרת בפסוק. מה יש בו בשמן, שבעזרתו ניתן להגיע למדרגה זו?

בדברי חז"ל, שמן מבטא את התוכן הרוחני, את החכמה. "הרואה שמן זית בחלום - יצפה למאור תורה"⁵. רבי יוחנן מעיד על אנשי תקוע הגלילית שהיו חכמים, כי היה מצוי אצלם שמן זית: "מאי שנא תקועה? אמר רבי יוחנן מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן"⁶.

וכן מופיע במדרשים שונים:

"שאיין שמן אלא תורה... שכרנו שבאנו ללמוד תורה שפכת לנו תורה כשמן המורק מכלי לכלי... לכן נאמר שמן תורק שמך"⁷.

"רבנן אמרי בחמשה דברים נמשלה התורה במים וביין ובדבש ובחלב ובשמן... שמן מגין שנאמר שמן תורק שמך מה השמן הזה תחלתו מר וסופו מתוק כך הן דברי תורה אדם מצטער בהן בתחלה ועושה בהן אחרית טובה שנא' והיה ראשיתך מצער וגו', ד"א מה השמן הזה חיים לעולם אף דברי תורה חיים לעולם מה השמן הזה אורה לעולם אף דברי תורה אורה לעולם"⁸.

"לריח שמניך טובים מה שמן יפה לראש ויפה לגוף כך דברי תורה יפים לראש ויפים לגוף שנאמר כי לזית חן הם לראשך וענקים לגרונותיך וגו' ואומר תתן לראשך לזית חן נמשלו דברי תורה בשמן"⁹.
"נמשלה תורה לשמן שני' בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר"¹⁰.

השמן כנוס ובלוע בתוך הזית. הוא לא יוצא בקלות. הוא נסתר, פנימי ונבדל. שמן מסמל את העל טבעי הנבדל, ממש כמו שמונה. על מנת שהשמן ייצא מהזית ויפגיש אותנו עם החכמה, יש צורך לכתוש את הזית. "כתית' כותש במכתשת"¹¹. צריך להפעיל לחץ אדיר על הזיתים בשביל להוציא מהם את האיכות הנדרשת. זה לא פשוט לעשות זאת.

⁵ ברכות נו, ע"א.

⁶ מנחות פה, ע"ב.

⁷ ויקרא רבה, ויקרא, ג.

⁸ דברים רבה, כי תבוא, ז.

⁹ ספרי דברים, עקב, מח. וראה עוד מדרש זוטא - שיר השירים פרשה א, ג: "לריח שמניך טובים. מה שמן אפרסמון ריחו יוצא חוץ ממנו, כך דברי תורה שמם הולך בכל מקום. ד"א למה נמשלו דברי תורה לשמן, מה שמן רפואה לאדם ומצחין את פניו, כך דברי תורה רפואה לאדם".

¹⁰ תנחומא אחרי מות י'. וראה עוד תנחומא יתרו, ג: "רבי ברכיה אמר שמן מאיר למי שעוסק בשמנה של תורה".

¹¹ רש"י על אתר.

גזרת לתורה – פלפולה של תורה

בהמשך דבריו, מסביר הנצי"ב את תפקידה של המנורה :

"אלא הענין בכל זה דיש לדעת דאור התורה שהוא תכלית המשכן ועיקר המשרה שכונה בישראל. בא בשפע ע"י אמצעות שני כלי קודש. היינו הארון והמנורה. ונשתנו פעולותיהם. הארון בא ליעוד הדברות שבכתב וגם לצווי בקבלה בע"פ. ועדיין אין בזה כח הפלפול והחידוש שיהא אדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מקובל. ולזה הכח הנפלא שנקרא תלמוד ניתן כח המנורה אשר נכלל בו שבע חכמות וכל כחות הנדרש לפלפולה של תורה... דכח משה היה נעלה בכח הפיפול לחדש דבר מה שלא שמע בקבלה, על ידי ההכרח והפלפול"¹².

על מנת שהתוכן האלוקי יחדור וישפיע על נפשנו, חובה עלינו לעסוק בפלפולה של תורה. לעסוק בעיון מעמיק, ביגיעה ובעמל. ללא יגיעה ופלפול, אי אפשר לעבד אל תוך הנפש את מהות התורה. התוכן נשאר בתורה ועיקר ההשפעה הרוחנית לא חודרת לתוך האישיות. אדם יכול לקרוא את התורה אך התורה לא תפעל בו מאומה. שום שינוי לא ייווצר. ההארות העיקריות של התורה, יופיעו אלינו רק על ידי כתישת השמן. לכן, חובה לפלפל ולעיין, אחרת, אין היא חודרת אלינו.

רבי אברהם אזולאי¹³, בעל "חסד לאברהם", כתב בספרו על "בניין עסק התורה בלי הבנה ופלפול"¹⁴ :

"דע שאם תהיה עוסק כל ימך בתורה בלי להשכיל בה רק שתקרא בה, הנה בזה אתה אוכל חיטה עם הסובין שלו והמוח עם הקליפה. כי הקושיט דהלכתא הם סוד הקליפות ואתה מחוייב להקשות ולשבר הקליפות¹⁵ ולהוציא המוח ולתרוץ ולדקדק המילה ולהבין נעלמה, ועל המדקדק בה נאמר - יעשה למחכה לו כנזכר בוזה. ולהיות העוסק בתורה בלי הבנה כל מה שאפשר בידו הוא מערב קודש בחול וחול בקודש ועליו נאמר 'ודלא מוסיף יוסיף וחייב מיתה' וכיוון שבידו לעסוק בתורה ואינו עוסק הוא מחזיק הקליפות ומעמידן".

מי שאינו מעיין ומפלפל אלא רק קורא בתורה, הרי הוא מערבב בין קודש לחול ואינו ממלא את התפקיד המוטל עליו. שהרי התורה היא דבר אצילי ועליון שמתגלה אלינו ובאה להאיר את נשמתנו. ליצור בנו דבקות בחיים עליונים ולרומם את נפשנו.

"והענין דע כי התורה היא עצם האצילות המתפשט, והיא הייתה המצאה אלוקית שבה ידבק האדם באלוקיות, ולהזדכך הנשמה לאור החיים האמיתיים. דהיינו הדיבוק באלוקים, בעולם הזה ובעולם הבא וזה שאמר הכתוב: 'זאתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום' אפילו בעולם הזה ומכל שכן

¹² ובדבריו לפסוק כא' "חוקת עולם לדורותיכם מאת בני ישראל: גם אחרי מות משה ויהיו הנרות תועלת לגדולי ישראל בשעתן... ולא על תורה שבכתב קאי אלא על פלפולה." ועיין הרחב דבר, דברים א, ג.

¹³ ש"ל- ת"ד. אבי אבותיו של החיד"א, היה רב בחברון.

¹⁴ חסד לאברהם, מעין שני, נהר כח'.

¹⁵ בנהר ט' כתב על מעלת פלפול התורה: "העניין שכמו שיש בחיטה מזון הגוף וצריך טורח בדישה ובטחינה והרקדה פעם אחר פעם כדי להבדיל הקליפה מן הסולת שהיא הקדושה כמו שאמר הכתוב 'ועשירית האיפה סולת' – כן בהלכה נהמא דמשנתא (לחם המשנה) היא מתלבשת בקליפה וצריך לטחינה והרקדה כדי שתהנה הנשמה מאותו הלחם... והענין כי המשנה היא מאכל הנשמה כמאכל הסובין ומורסן עם קמח שאינו נהנית ממנו כראוי ולפעמים מזיק קצת לגוף. כן המשנה ממש בלי פירוק הקושיות. אמנם התלמוד הוא מאכל לחם סולת נקיה בלי קושיות כלל כהיבדל סולת נקיה מן הסובין והמורסן, לכן צריך לטחון מילי דאורייתא היטב."

לעוה"ב. והדבקות בו צריך שיהיה בלי מסך מבדיל בינך לבין תורתך, וכיוון שתעיין בתורתו והיא רחוקה מידיעתך ונעלמת ממך על ידי קושיות שהן הקליפות המכסות את התורה ומעלימות אותה מעין שכלך, והרי הקליפות הן מחיצות ברזל בינך לבינו. ולכן אם חשק האהבה בלבך שקועה להדבק בו - צריך שתחפש אחר הקושיות לשבר אותן ולבטל אותם ולדבוק בתורה הנעלמת מתוך אותם קליפות, והעושה כך הרי הוא דבוק בתכלית הדיבוק".

התורה היא רחוקה ונעלמת ורק ע"י עיון בה נוצרת דבקות. רק ע"י קושיות ולמידה מעמיקה, לאט לאט נשברות הקליפות שמכסות את השפעת התורה, נעלמות מחיצות הברזל בנינו לבין התוכן האלוקי המצוי בתורה. לכן, אם נרצה שהתורה תשפיע ותחדור לנפשנו, צריך לעיין ולהקשות, לחקור ולדייק, להיות עמל וייגע בתורה. זו הסיבה שאחת השאלות ששואלים אדם ביום הדין היא בנוגע לפלפול ולימוד התורה: "אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה עסקת בפו"ד צפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר"¹⁶. כל אדם נשאל שאלה זו. זו שאלה המדברת על חדירת התורה לאישיות. ללא זה, התורה לא פועלת על הנפש.

ד' משה – כח החידוש והפלפול

"ואתה תצווה", זו לשון מיוחדת. זו אחריות מיוחדת של משה. משה צריך להדריך את ישראל מה זה שמן זית זך כתית. מסביר הנצי"ב על פי הגמ' בנדרים:

"דכח משה היה נעלה בכח הפלפול לחדש דבר מה שלא שמע בקבלה. ע"י ההכרח והפלפול. וכדאיתא בנדרים דל"ח לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו ומסיק ההוא לפלפולא בעלמא... ואחר שמשה היה מיוחד לכח החידוש והפלפול ע"כ נדרש לו ביחוד כח המנורה שיאיר לו הדרך להגיע לאמת. והיה ראוי שמשו יעסוק בעצמו בהכנת השמן. אלא שישראל עשו צרכי משה... שזה החלק הנעלה של החידוש והפלפול ניתן רק למשה ולזרעו עד שאני מזהירך שאתה תצווה את בני ישראל ויקחו אליך וגו' שהוא שייך אך אליך. ובוה גדול כחו מכח אהרן. דאע"ג דכח אהרן גם בתורה רב בסברא ובהוראה מ"מ אינו דומה מעלת כח החידוש לכח ההוראה".

בתחילה, פלפולה של תורה היה רק בידי משה. רק משה ידע מקצוע זה בתורה. ומשה, בטוב ליבו, מצווה להדריך¹⁷ את ישראל כיצד סופגים תורה בנפש. כיצד הופכים תוכן שמימי לבשר מבשרנו. על ידי כתישה. זאת שאיפה ישראלית ראשונה במעלה. קדושת ישראל שבנו שרוצה כל כך קשר והשפעות רוחניות, שינוי והתפתחות רוחנית, היא דורשת את הפלפול. על תכונה זו, כתב הרב קוק זצ"ל:

"הפלפול נובע מתוך העצמיות הפנימית של כנסת ישראל, מתוך התשוקה הבעורה להשתעשע במקור חייה, הם הם גופי תורה, ועל כן היא מאדירה בזה גם כן את חייה ואת כחה העצמי"¹⁸.
"הפלפול בא מצורה של קביעות בתורה, ודברת בס, שיהיה דיבורך בהם קבע ולא עראי, ומתוך הקביעות צומחים כל מיני צמחים רוחניים, ואפילו אותן דלא סלקן לפי האמת הנמורה המעשית,

¹⁶ שבת לא, ע"א.

¹⁷ במספר מקומות בש"ס נמצא הביטוי על דברי האמורא "משה שפיר קאמרת". עיין שבת קא ע"ב; סוכה לט ע"א.

¹⁸ קובץ שישי, רכז. ועיין עוד קעה' וקובץ א תפא.

ונאמרים רק לשעשוע, כשהם יוצאים מתוך החבה והקביעות של אוצר החיים הפנימי, הרי הם משמחים את הנשמה העליונה, ומעוררים לחיים את כל השוב הפנימי, ואינם חוץ לאמת, מצד בהירותם המוסרית, ומצד פארם, שחן הקודש מתפשט בהם¹⁹.

הקריאה הוא סוג של קשר ארעי וחיצוני. לעומת זאת, ההעמקה והעמל, שאילת השאלות והחתירה העיקשת, יוצרים את הקביעות והשייכות. מביאים את הברכה הגנוזה בתורה לחול באישיות. זו חוליית הקישור המלמדת כיצד שכינה הופכת להיות בליבותיהם של ישראל. ע"י פלפול, עמלה ויגיעתה של תורה. התהליך הזה הוא לא תמיד מתוק, השמן הוא בכלל מר. אולם, רק בדרך זו אור התורה שוכן בישראל.

ה' יצירת כפתור ופרח

ממילא, נוצר תהליך נוסף. בשני הפסוקים הנ"ל, התורה לא מזכירה את המנורה, רק את ההוראה להדליק ליד הפרוכת מול העדות. אולם, מתחת לשמן הזית עומד כלי שלם ויפה שיש לתת עליו את הדעת - המנורה. דהיינו, מתוך העיסוק והעמל בתורה, ומתוך רצון לספוג עוד השגות רוחניות, ממילא, נוצרים כפתורים ופרחים, ציצים, גביעים וקישוטים יפיפיים. עולמות נפלאים של חידושים, ביאורים, הבנות, חידודים ותשובות. עולמות שלמים ויצירות אדירות. כפתור ופרח. מנורה שלימה מופיעה מתוך שמן הזית. על ישראל להיות עסוקים בכתית שמן הזית, שיהיה זך ומדויק. שיהיה בו עמל ויגיעה וכך ממילא נוצרות יצירות, מתגלים חידושים. אכן, גדולי ישראל לא באו אל התורה כדי ליצור יצירות, לגלות גילויים ולכתוב ספרים מחודשים, הם באו לתורה על מנת לעמול בה ועל ידי כך לזכות להתקדש על ידה, וממילא אוצרות נוצרו, ספרות אדירה של תורה. כך מסביר הנצי"ב בהמשך דבריו:

"וכל זה נכלל בכפתורים ופרחים. עד דאי' בב"ר פצ"א ר' טרפון בשעה שהיה שומע דבר מתוקן היה אומר כפתור ופרח. ושיח רבן של ישראל ללמדנו בא שמה שתלמיד ותיק מחדש דבר טוב הוא ע"י כח שנרמו בכפתור ופרח של המנורה".

רבי טרפון עמד על שורש היכולת לחדש בתורה, שהיא באה כתוצאה מהעמל והיגיעה בה. כך גם בהמשך דבריו של הרב זצ"ל:

"וכל מה שיהיה יותר במחשבה רצויה, יותר בעליזות קדושה ובמנוחה של טהרה, יותר יעשה פירות ופירי פירות. הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, אלו תלמידי חכמים שעושין ציצים ופרחים לתורה... ומתוך הקביעות צומחים כל מיני צמחים רוחניים"

ו' שמונת בגדי הקודש

אמנם, המנורה עצמה לא מוזכרת בפרשה. אולם, מצינו בפרשה התייחסות לסוגיה שלימה שיכולה לבטא גם כן את תוצאות העמל היפות. בגדי אהרון, בגדי הקודש - "וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֶחָד וְלְכַבֹּד וְלְתִפְאֵרֶת". בגדים הם התפשטות תוכן עשיר ומפואר, מגוון ואסטטי. שמונה במספר - שמן. השמן המזוכך הופך להיות שמונה הופעות מגוונות ועשירות, מסודרות. כל הבגדים הם הם

¹⁹ שם רכח.

הכפתורים והפרחים, הם הגוונים שאפשר להוציא מעמל התורה. דהיינו, מתוך שמן זית זך כתית למאור, נוצרת מנורה ונוצרים לבושים יפים. כך אומר המדרש על הפרשה, "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת וכל אלו בזכות התורה שהיה יגע בה"²⁰. בזכות יגיעת התורה של אהרון זכה לבגדי קודש. הזכות המדוברת כאן, כוונתה - על ידי. זו לא מתנה חיצונית. על ידי יגיעתו בתורה, ממילא זכה להתפשטות רחבה של כבוד ותפארת של בגדים. הרב זצ"ל מסיים את הפסקה הנ"ל: "וכל מה שהיה יותר במחשבה רצויה... יעשה פירות ופירי פירות. הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, אלו תלמידי חכמים שעושים יציצים ופרחים לתורה".

לכן, כל הבגדים הם תוצרים חיוביים שמאחורי כל אחד מהם מקופל עמל אישיותי של תורה ומידות. חז"ל מקפלים בכל בגד תוכן רוחני. מאמץ אישיותי. חז"ל דורשים²¹ בכל בגד את היופי שבו הנוצר כתוצאה מהעבודה.

האפוד, שיש בו כל כך הרבה אושר וגוונים, כולו עסוק באהבה של אדם לזולת. ציץ הזהב הנמצא על המצח, ההארות המחשבתיות, ההבנות עמוקות. זה תלוי בזה שאדם הוא לא עז מצח ומתנשא. המגבעת, המצנפת נמצאת על הראש, מסמלת את עושר המחשבות, את הגבהים המאוד מסועפים. הדבר תלוי בזה שהאדם לא חוטא בגאוה, שראשו לא גובה, ששם שמים ויראתו על ראשו. הבגדים הם הישגים רוחניים בעקבות עמל. עד כדי כך שהחושן הוא חושן המשפט. הבגד של אהרון הוא הופעת התורה. על ידו תורה מופיעה במשפט לדון ולהורות, אורים ותומים. ככל שיש צימאון לדיון, לדיוק ולבירור נוקב, ממילא זוכים להארת חושן משפט. לברכה לכוון לאמיתותה של תורה ולדון דין אמת לאמיתו. "וְנָשָׂא אֶהְרֵן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבָבוֹ לִפְנֵי ה' תָּמִיד"²².

זו פעמון ורימון – קול תורה

חז"ל באופן מיוחד מאריכים במעיל התכלת. המעיל, הוא בגד יוצא דופן ביופיו, כליל תכלת, הוא יופי שמימי. תכלת כמו תכלית. המעיל מבטא את היכולת לחשוב ולהתנשא לתכלית החיים, למגמות העולם הגדולות והשמימיות. השמים בצבע תכלת. המחשבות הכי עליונות. שמים בהירים מסמלים את הבהירות הגדולה. "וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שֶׁפָּה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב מְעֵשֶׂה אֲרָג בְּפִי תִּקְרָא יְהִיָּה לֹא לֹא יִקְרָע"²³. בפסוק יחיד זה, נזכרים שלוש פעמים המילה 'פה' ופעם אחת המילה 'שפה'. פתח הצוואר של המעיל נקרא פה. פה זה היה צריך להיות תפור יפה עם שפה, תחרה, שלא ייקרע. היה אסור שהפה יהיה קרוע. משמעות הדבר, על פי חז"ל, שהמעיל מבטא מאמץ אדיר להימנע מלשון הרע. יש שפה לפה וצריך לדאוג שהוא לא יקרע, שלא יפתח בצורה חופשית ולא מסודרת. על מנת לזכות למחשבות גבוהות ומגמתיות, צריך שפה לפיו. כדי לזכות לעומקים של בהירות שמימית של תורה צריך לשמר על הפה. במצב כזה, זוכים להשמיע קול: "וְעֲשִׂיתָ עַל שׁוּלְיֵי רִמְוֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׁוּלְיֵי סָבִיב וּפְעָמָי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב. פְּעָמָן זָהָב וְרִמְוֵן פְּעָמָן זָהָב וְרִמְוֵן עַל שׁוּלְיֵי הַמְּעִיל סָבִיב

²⁰ שמות רבה, לח.

²¹ זבחים פח ע"ב: "מצנפת מכפרת על גסי הרוח. מנין? אמר רבי חנינא: יבא דבר שבגובה ויכפר על גובה. אבנט מכפר על הרהור הלב, היכא דאיתיה. חושן מכפר על הדינין, שנא': ועשית חושן משפט. אפוד מכפר על עבודת כוכבים, שנאמר: אין אפוד ותרפים. מעיל מכפר על לשון הרע. מנין? א"ר חנינא: יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע. וציץ מכפר על עזות פנים, בציץ כתיב: והיה על מצח אהרן".

²² שמות כח', ל.

²³ שם, לב.

וְהָיָה עַל אֶרֶץ לְשֹׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנָי ה'".²⁴ אם חפצים אנו שקול פנימי של תורה יישמע, שהסברות יישמעו, שהאמירות הרוחניות יחלחלו בלבבות, צריך להקפיד על הקול שאנו מוציאים.²⁵ ככל שאנחנו מקפידים שקולנו יהיה של קודש ללא עירוב של הוצאת שם רע, או שנהא, ככל שעמלים יותר על הקול הזה אז נשמע קולו בבואו אל הקודש. יש קשר הדוק בין העמל הנפשי, הרוחני לברכה, להישגים רוחניים. הכל שזור ומחובר לעמל. לשמן כתיב. השמן זו התשתית. זו הסיבה שרק על בסיס הציווי לקחת שמן זית זך ניתן לדבר על עשיית בגדי הקודש לאהרון ולבניו.

ח' ארץ זית שמן

תוצאות העמל המבורכים נכונים הם גם לגבי ארץ ישראל. ברכתה של הארץ, עושר החיים בארץ, הכפתורים והפרחים של הארץ גם הוא תלוי בעמלה של תורה.

"אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתֵי תְשֹׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם: וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַנָּה הָאָרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִי: וְהִשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֵת בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁיג אֵת זֶרַע וְאָכַלְתֶּם לְחֶמְקְכֶם לְשִׁבְעָה וְיִשְׂבַּחְתֶּם לְבָטָח בְּאַרְצְכֶם: וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְשִׂכְבְּתֶם וְאִין מַחְרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא תֵעָבֵר בְּאַרְצְכֶם"²⁶.

התורה מתארת ברכה גדולה, אושר שמחה וביטחון, והכל כתוצאה ממה? מפרש רש"י: "הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה". כל האושר, הפרחים, הצמחים, החידושים הם תוצר ממילאי של ספיגתה של תורה בקרבנו. אכן, לפעמים יש מחלה או עייפות, אשר במצבים כאלה אין אפשרות לעמול ולפלפל, אומר דוד גם במצבים כאלו "נָרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה אֶל מְשֹׁפֵטִיד בְּכָל עֵת"²⁷, במצבים מסובכים גורסים. אולם, עיקר המהפכה האישיותית תלויה בעמלה ויגיעתה של תורה ואין הדבר משנה מה לומדים. גם ענייני אמונה עליהם להיות בעמל. רק כאשר אין ברירה, קוראים וגורסים ללא עמל. בדרך זו מגיעה ברכה לנפש, לאומה ולארץ. כך זוכים לבגדים יפים, ללבושים לסברות ישרות, למערכות גדולות של תורה, למערכות לאומיות מפוארות, לשפע של ברכה.

²⁴ שם לג-לה.

²⁵ ערכין טז ע"א: "מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקב"ה: יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול".

²⁶ ויקרא כו, ג-ו.

²⁷ תהילים קיט, כ.